

Videokonference a **jazyky na MU**

Zdokonalování jazykové vybavenosti je často spojováno s konverzací s rodilým mluvčím. Videokonference brněnské Masarykovy univerzity nabízí i další cestu. A to možnost cizí jazyk používat jako společnou řeč při spolupráci na projektech s týmy z jiných zemí.

AUTOR

Pavel Šindelář
Alena Hradilová
Marek Blahuš

CJV MU

Brněnská Masarykova univerzita (MU) klade tradičně velký důraz na jazykové vzdělávání. Je si totiž vědoma toho, že vedle odborného vzdělání je dobrá úroveň cizího jazyka absolventů jedním z nejdůležitějších benefitů vysokoškolského studia, kterým připravuje svým studentům podmínky pro úspěch na globálním trhu práce a akademikům pro komunikaci na mezinárodním odborném fóru. Důležitou roli při tom sehrává Centrum jazykového vzdělávání Masarykovy univerzity (CJV), největší a nejprogressivnější jazykové pracoviště svého

druhu v České republice, srovnatelné dokonce s podobnými pracovišti v Evropě. Jde o celouniverzitní pedagogické a vědecké pracoviště, jehož posláním je zkvalitňovat jazykovou vybavenost studentů a zaměstnanců, podporovat jejich mobilitu a zvyšovat národní i mezinárodní prestiž Masarykovy univerzity nejen v oblasti jazykového vzdělávání.

Multilingvní tým

Hlavním úkolem CJV je zajišťovat jazykové vzdělávání dle studijních programů na všech fakultách MU.

Centrum zprostředkovává studentům univerzity především akademické dovednosti a specifika odborného jazyka ve vybraných světových jazycích (angličtina, němčina, francouzština, španělština, ruština). Intenzivně se věnuje nejen samotné výuce jazyka a s ním spojených dovedností, ale rozvíjí i vlastní vzdělávací metodiku a inovuje jazykové vzdělávání v nejšířším slova smyslu. Jednou z takových inovativních metod, se kterou začalo experimentovat před více než deseti lety a která je dnes integrální součástí řady kurzů,

Centrum jazykového vzdělávání MU

Centrum jazykového vzdělávání Masarykovy univerzity je pedagogickým a vědeckým pracovištěm s celouniverzitní působností. Posláním Centra je zvyšování a zkvalitňování jazykové vybavenosti studentů a zaměstnanců univerzity s cílem podporovat jejich intelektuální a osobnostní růst, mobilitu a uplatnění na globálním trhu práce při současném zvyšování národní i mezinárodní prestiže MU.

Centrum jazykového vzdělávání se nově orientuje i na jazykové služby pro veřejnost. Nabízí výběr jazykových kurzů a vzdělávání v konkrétních jazykových dovednostech: pokročilé jazykové a akademické dovednosti v angličtině, němčině, španělštině, francouzštině či ruštině, intenzivní i dlouhodobé kurzy češtiny pro cizince, ale také základy arabštiny, čínštiny, svahilštiny, japonštiny, italštiny, chorvatštiny, rumunštiny a dalších jazyků. Kompletní nabídku naleznete na www.cjv.muni.cz/cs/komerční-aktivity

Inspirace z Walesu

Jednu takovou metodiku jsme objevili před více než deseti lety při naší návštěvě sprátené university ve Walesu (Aberystwyth University). Wales byl v té době jedním z průkopníků zavádění videokonferenčních technologií do vzdělávací sféry a jejich Welsh Video Network poskytoval svým uživatelům velkou podporu. Uživatelé pak hledali odvážné partnery, kteří by společně s nimi skočili po hlavě do různých projektů a otestovali technologii ve svých kurzech. CJV se nedalo dlouho přemlouvat a tým nadšenců okamžitě napsal projekt a získal evropskou podporu pro vytvoření infrastruktury a metodiky pro využití komunikačních technologií ve výuce jazyků a měkkých dovedností (program Leonardo da Vinci 2006–2008).

V prvních letech jsme technologii testovali na malých skupinkách studentů, kteří se nebáli mluvením na kameru, zoomování na obličej a pohledu na vlastní obří hlavu na plátně před sebou. Nerozhodila je vteřinově opožděná odpověď z druhé strany a s tím spojená lehce nepřírozená reakce na vtipy, ani občasná zamrznutí obrazu. Naučili se počkat s mluvením,

je videokonferenční výuka. Nejde přitom o to, poskytnout studentům autentického rodilého mluvčího z Británie či USA, spíše naopak. Propojením skupiny studentů v Brně s obdobnou skupinou na univerzitě v Šanghaji nebo v Helsinkách vzniká během výuky jeden multikulturní

monolingvní (pokud tedy nepočítáme slovenštinu jako velké osvěžení jinak česky hovořících skupinek studentů). Tím se stává jakákoliv komunikace a pokusy o řešení problémů v cizím jazyce málo autentickou, protože studenti nepocítují nutnost v cizím jazyce komunikovat.

Propojením skupiny studentů v Brně s obdobnou skupinou na univerzitě v Šanghaji nebo v Helsinkách vzniká během výuky jeden multikulturní a multilingvní tým, který se spolu dorozumí pouze ve zvoleném jazyce

a multilingvní tým, který se spolu dorozumí pouze ve zvoleném jazyce (nejčastěji angličtině), v němž pak mohou studenti zpracovávat projekty či diskutovat. Jejich společná práce neprobíhá pouze za přítomnosti videokonferenčních kamer, samotné výuce předchází vzájemná komunikace na sociálních sítích či společná příprava projektů a prezentací pomocí sdílení dat a dokumentů. Pedagog ve videokonferenční výuce figuruje spíše jako moderátor či facilitátor, který zajišťuje plynulou práci týmu studentů propojeného na dálku a připravuje je na tento druh komunikace a spolupráce. Tento způsob práce nutí používat cizí jazyk jako přirozený komunikační nástroj k dorozumění se v akademickém prostředí.

Videokonference jako nástroj internacionalizace

Také jste si všimli důrazu, který české univerzity v posledních letech kladou na vlastní internacionalizaci? Daří se to více či méně, v závislosti na daném oboru výuky a také na geografické poloze té které univerzity. Naše praxe učitelů odborného cizího jazyka na Masarykově univerzitě nám ukazuje, že běžná skupina studentů cizího odborného jazyka je v podstatě

Někteří v těch nejzajímavějších a emočně nejvypjatějších momentech diskuze přecházejí do svého rodného jazyka, protože cílem jejich snažení přestává být procvičení mluvních dovedností v cizím jazyce. Cílem je náhle prosté vyjádření a obhájení vlastní pozice k danému, často spornému tématu. Procvičování mluvením se tak pro mnoho učitelů stává jedním z nejtěžších úkolů a výzvou pro nalézání nových motivačních metodik.

až budou v záběru kamery, zároveň vždy mluvit a ne jen používat řeč těla, kterou kamera nezachytí tak, jak bychom chtěli, nešustit papíry, necvakat propiskami a nešeptat nic sousedovi, protože citlivý mikrofon vše převede na druhou stranu v nepředstavitelně hlasité verzi. Pochopili, že je nutné udržovat oční kontakt, nepřehánět to s délkou vlastních promluv, používat výraznou pantomimu, když nejde zvuk, a flexibilně a kreativně řešit rú-

Přijímaný obraz je při videokonferencích promítán na širokouhlé plátno, vlastní obraz lze pro kontrolu sledovat na 42" LCD panelu

Opticky a akusticky vhodné prostředí v místnosti určené pro videokonferenci pomáhají vytvářet reflektory nebo regulovatelné zářivkové osvětlení

né jednoduché problémy technického rázu. Nacvičili si mluvení správným tempem, aktivní naslouchání a především získali cit pro vnímání kulturních rozdílů mezi svou skupinou a skupinou virtuálních návštěvníků.

Během let se videokonferenční praxe na CJV velmi rozrostla a našli jsme si, a stále nacházíme, partnery doslova

je to Papež? Jak to myslíte, že Brno je velkoměsto? A proč se nechováte hezky k uprchlíkům?) a možnost stát se otevřenějším, vnímavějším a empatictějším vůči rozdílnostem různého typu.

A co má z použití takové technologie učitel? Kromě neustálého adrenalinu a osobního růstu v oblasti metodiky také mezinárodní seminární skupinu

Pedagog ve videokonferenční výuce figuruje spíše jako moderátor či facilitátor, který zajišťuje plynulou práci týmu studentů propojeného na dálku a připravuje je na tento druh komunikace a spolupráce

z celého světa. Evropa je relativně snadná. Stačí pohlídat maximálně hodinu v rozdílu časových pásem a předem upozornit studenty, že etnický založené xenofobní vtipky Fin opravdu nepochopí, že přídavné jméno „fašistický“ si bude Čech, Angličan a Ital vykládat naprosto rozdílně, a tudíž že je třeba být na pozoru a nebrat vše jako daný fakt a samozřejmost. Potom už díky obdobnému kulturnímu kontextu studenti velmi snadno spolupracují a dojít k obchodní dohodě či zahrát úspěšnou simulaci soudního přelíčení je pro ně už (a pro učitele naprosto předvídatelně) jednoduché.

Mimo starý kontinent

Nové a nové videokonference s Argentinou, Kanadou nebo Čínou by se člověku neznalému situace jevíly jako daleko větší krok do neznáma. Nikdy není předem jisté, jak bude dynamika skupiny fungovat. Pokud pomíneme drobnosti typu: my jsme sotva vstali a vy už jste naopak ospalí, vstupuje nám do hry obrovský kulturní rozdíl a nedostatek sdílené zkušenosti. Českému studentovi taková videokonferenční spojení nabídnou možnost sebereflexe, a to vlastní, národní i evropské, v kontextu naší planety (Co

studentů, pro které je mluvení v cizím jazyce naprosto přirozené a nutné. Jinými slovy, má konečně seminární skupinu, kde se mluví, mluví a mluví.

Videokonferenční technologie CJV

CJV disponuje vlastní videokonferenční místností, postupně budovanou a vylepšovanou, v níž se odehrává většina jím provozovaných videokonferencí. Místnost je vybavena hardwarovou videokonferenční jednotkou s podporou standardů H.323 a SIP, kvalitní videokonferenční kamerou s možností širokého záběru a přiblížení, všesměrovým videokonferenčním mikrofonem s potlačením ozvěny a je ozvučena reproduktory. Přijímaný obraz se promítá projek-

torem v kvalitě Full HD na širokoúhlé plátno, vlastní obraz lze pro kontrolu sledovat na 42" LCD panelu. Přídavným vybavením místnosti je dotyková tabule s vlastním krátkovzdálenostním projektorem, dokumentová kamera umístěná na stropě a bezdrátový klopový mikrofon.

Veškerá zmíněná zařízení je možné ovládat z počítače, který je současně používán k promítání prezentací. Zpracování videosignálů řídí HDMI matice se čtyřmi vstupy a čtyřmi výstupy, připojit lze v případě potřeby i vlastní notebook. Zvuk je zpracováván softwarovým mixérem a dvěma zvukovými kartami a lze připojit i vlastní zdroj prostřednictvím zesilovače.

Opticky a akusticky vhodné prostředí v místnosti pomáhají vytvářet reflektory umožňující lepší nasvícení účastníků a regulovatelné zářivkové osvětlení se stmívačem, polohovatelné vertikální žaluzie v oknech, závěsy ukrývající policovou knihovnu a vysunovací japonská stěna s logem pracoviště – toto vše v tmavomodré barvě.

Videokonferenční metodiky jsou provozovány s využitím na dálku dostupné infrastruktury ÚVT MU, resp. CESNET, a sice zařízení MCU (Multipoint Control Unit) umožňujícího

spolupráci i více než dvou účastníků a ovládání vlastností spojení na dálku, TCS (TelePresence Content Server) umožňujícího záznam probíhajících videokonferencí a nastavy vyvinuté týmy ÚVT MU/CESNET a IS MU umožňující snadné archivování pořízených záznamů a jejich zpřístupňování vybrané skupině osob ve studijních materiálech umístěných v informačním systému univerzity. Ovládání techniky v místnosti a navazování videokonferenčních spojení je automatizováno skriptováním. Dle našich informací jde v současnosti o jediné pravidelné využívání videokonferenčních technologií k účelům výuky na MU (studenti a učitelé se setkávají na dálku prostřednictvím videokonferenční techniky). ■

O autorech

Jak videokonferenční výuka v Centru jazykového vzdělávání probíhá, jaká je její historie a jaké výzvy objasnila **Alena Hradilová**, zástupkyně ředitele CJV pro pedagogickou činnost a kvalitu výuky, která má osobní dlouhodobou zkušenost z vedení videokonferenčních kurzů. Technickou stránku videokonferenční výuky a vybavenost naší hlavní videokonferenční učebny přiblížil **Marek Blahuš**, hlava týmu IT podpory Centra jazykového vzdělávání MU.